

Мистецтво помирає

Олександр ПОЛІХ, студент IV курсу факультету журналістики Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Поява ШІ-акторки Tilly Norwood викликала миттєве обурення серед звичайних людей та акторів. Деякі говорять про втрату людської взаємодії та тривожне відчуття штучності, але інші вже готові приймати ШІ як новий інструмент. Проте питання в тому, чи є він дійсно лише інструментом, адже навряд чи можна порівнювати пензель, який допомагає людині створювати, із системою, яка повністю усуває людську роль у цьому створенні.

Інтернет все більше заповнюється зображеннями та відео, яким ми дали назву “слоп”. Це нелюдські, автоматично згенеровані візуальні чи текстові роботи, які з першого погляду можуть здаватися просто кумедними чи дивними, але за якими все одно відчувається щось не те. Коли ми стикаємося з такими із зображеннями чи відео, створеними ШІ, то у нас виникає дивне відчуття, ніби щось тут не так. Частина людей може сумніватися у власній реакції й думати, що це простий страх перед прогресом, і можливо це правдиве відчуття. А, можливо, це відчуття одночасно може бути ознакою того, що мистецтво це глибока сфера людської культури, яка відрізняє нас по справжньому від роботів та тварин, і яку штучний інтелект порушує.

ШІ моделі по типу Sora 2 чи Midjourney зараз являються дуже популярними генераторами створення відео та картинок, які справді виглядають реалістичними, а інколи навіть красивими, але вони одночасно викликають дивне відчуття. Ніби і дивишся звичайне відео у TikTok, але щось у ньому чуже, порожнє. Інколи такі відео смішні через свою абсурдність. Але загалом в них відчувається порожнеча. Ніби в усьому цьому немає людського наміру, немає сенсу.

Якщо поглянути на визначні картини Ван Гога чи Едварда Мунка, то в них відчувається людський намір, прагнення показати свій внутрішній стан, показати щось іншим людям. У штучного інтелекту немає людського наміру, емоцій чи внутрішнього стану. Він не переживає якісь події, а лише імітує їх. Тут підійде вдало рядок з фільму “Я робот”, де головний герой питає у робота: “Робот створить симфонію? Робот зробить з полотна мистецький шедевр?” І ще 10 років тому, можливо, ніхто і не задумався б над таким питанням, але зараз відповідь очевидно, що так. ШІ може це все зробити, але чи воно буде справжнім? Мистецтво - це вираження емоцій та уяви, а штучний інтелект немає емоцій і немає уяви, тому і створювати справжнє мистецтво воно не може, а здатне хіба імітувати його. Спроба змусити його створити умовний шедевр завершиться можливо справді гарної композицією, але не з’явиться ніяких людських почуттів. І порожнеча, яку відчують люди, дивлячись на все це, походить саме звідси.

І самий штучний інтелект не є таким і геніальним, тому що він буквально навчається на роботах художників чи письменників без їхнього дозволу, змішуючи та копіюючи їхні роботи. Для творців це не технологія, а пряма експлуатація, тому що моделі починають не з порожнього листка, а з тисяч чужих картин. ШІ перемагає в конкуренції не тому, що створює краще, а тому

що може створювати миттєво. Він не змагається з художниками - він витісняє їх швидкістю виконання роботи. Мистецтво, в якому колись перебувала людська творчість, тепер заповнюється роботами, яких ніхто ніколи не малював чи писав, і це змінює нашу культуру.

Штучне мистецтво здається поганим, тому що воно не має людської природи. Алгоритм не відчуває страху, радості, горя, сумніву, не має пам'яті, не знає, що таке стояти перед порожнім полотном чи листком. Він лише реагує на запит і комбінує чужі рішення. Людина творить, бо прагне висловити щось, що не можна висловити інакше, а ШІ творить лише тому, що його попросили. І ця різниця між емоціями та імітацією відчувається навіть тоді, коли картинка здається красивою.